

STRUČNI RAD (PROFESSIONAL PAPER)
UDK: 343.892.5:343.62

doc. dr Ivana Bjelovuk,
Kriminalističko policijski univerzitet, Beograd
e-mail: ivamishel@yahoo.com

prof. dr Tanja Kesić,
Kriminalističko policijski univerzitet, Beograd

prof. dr Milan Žarković,
Kriminalističko policijski univerzitet, Beograd

FOTOGRAFISANJE KAO SEGMENT KRIMINALISTIČKO FORENZIČKE OBRADNE TRAGOVA NASILJA U PORODICI ¹

Apstrakt

Složenost fenomena, brojne specifičnosti i problemi koji prate nasilje u porodici traže što je moguće primereniji odgovor. Uz ostalo, taj odgovor podrazumeva i preduzimanje takvih mera od strane državnih organa kojima će se nasilniku staviti do znanja da se nasilje ne toleriše i da se za učinjeno mora odgovarati. Nažalost, pravila dokazivanja koja su tekovina razvoja krivičnoprocesnog zakonodavstva, neretko predstavljaju samo još jednu novu prepreku na putu ostvarivanja navedenog cilja. Praksa pokazuje da pravo člana porodice koji je pretrpeo nasilje, ali i drugih mogućih svedoka iz kruga lica koja su oslobođena dužnosti svedočenja, značajno otežava, a neretko u potpunosti onemogućava realizaciju obaveze nadležnog javnog tužilaštva da, nakon iniciranja krivičnog progona, goni nasilnika i kroz postupak dokazivanja omogući izricanje adekvatne sudske odluke. I druga ograničenja koja se vezuju za iskaze svedoka i okrivljenog, nalažu takav pristup u slučajevima nasilja u porodici koji će, kroz blagovremeno i adekvatno kriminalističko forenzičko postupanje, omogućiti pronalaženje i fiksiranje materijalnih dokaza o učinjenom. U postupanju usmerenom ka realizaciji navedenog

¹ Rad je rezultat projekata Kriminalističko-policijske akademije pod nazivom „Kriminalitet u Srbiji i instrumenti državne reakcije“ i „Forenzički metodi u kriminalistici“ odobrenih od strane MUP RS, kao i rezultat realizovanja naučnoistraživačkog projekta pod nazivom „Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija“. Projekat finansira Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije (br. 179045), a realizuje Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu.

cilja od izuzetnog značaja su mere i radnje koje se preduzimaju na mestu izvršenja nasilja, uključujući i one usmerene ka žrtvi, odnosno nasilniku. Posmatrano kroz navedenu prizmu, kao jedan od metoda fiksiranja i obezbeđenja dokaza fotografski metod je, zbog svih svoji komparativnih prednosti, neizbežan, a vrlo često i nezamenjiv. U tekstu koji sledi autori će se osvrnuti na neke od ključnih parametara koje treba uvažavati prilikom postupanja u slučajevima nasilja u porodici, preprekama koje stoje na putu njegovom efikasnijem suzbijanju, a potom i mogućnostima primene fotografskog metoda kao jednog od segmenata kriminalističko-forenzičke obrade tragova nasilja u porodici.

Ključne reči: nasilje u porodici, tragovi, dokazivanje, fotografski metod

1. UVOD

Nasilje u porodici je danas jedan od najčešćih predmeta istraživanja u kriminologiji ali i drugim naučnim disciplinama poput forenzike i kriminalistike. Ovo nasilje podrazumeva primenu sile ili pretnje prema članu porodice, tj. ponašanje jednog člana porodice kojim se ugrožava ili povređuje telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice. Kao osnovni oblici prepoznaju se fizičko, seksualno i psihičko nasilje. Fizičko nasilje podrazumeva namernu upotrebu fizičke sile koja može da izazove povredu, telesnu bol, invaliditet ili smrt žrtve. Seksualno nasilje uključuje bilo koji čin u kome neko, iz pozicije moći, odnosno koristeći silu, pretnju ili psihičko zastrašivanje, prinudi drugog na seksualni čin (obljubu, sa njom izjednačen čin ili drugu polnu radnju) ili ga navede da učestvuje u neželjenom seksualnom odnosu. Psihičko nasilje u najširem smislu obuhvata napade na psihički integritet drugog, odnosno pretnje, emocionalno zlostavljanje (zastrašivanje, emocionalne ucene i dr.) i svaki čin koji je upravljen na izazivanje duševne patnje, narušavanje samopoštovanja, identiteta ili socijalnog integriteta žrtve - vređanje, ponižavanje, kontrola kretanja i ponašanja, ekonomska kontrola, ograničavanje i zabranjivanje održavanja socijalnih veza i dr. (Ignjatović & Simeunović-Patić, 2011: 59, 60).

U zakonodavstvu Republike Srbije, u nizu policijskih poslova, u članu 30, st. 3 tač. 2 Zakona o policiji (u daljem tekstu ZP), izdvojeni su i otkrivanje i rasvetljavanje krivičnih dela, obezbeđivanje dokaza, njihova analiza, kriminalističkoforenzičko veštačenje upotrebom savremenih forenzičkih metoda i evidencija. U istoj odredbi (st. 4) naglašeno je da policijski službenici prilikom obavljanja policijskih poslova primenjuju i ovlašćenja, mere i radnje propisane Zakonikom o krivičnom postupku, Zakonom o prekršajima i drugim zakonima.

Vežano za postupanje u slučajevima nasilja u porodici od značaja su odgovornosti i ovlašćenja koja policijski službenici imaju saglasno odredbama Porodičnog zakona i Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. Šire posmatrano, a time i u delu koji se odnosi na postupanje policije povodom nasilja u porodici, kao načela obavljanja policijskih poslova izdvojena su načela zakonitosti u radu, profesionalizma, saradnje, ekonomičnosti i efikasnosti (čl. 32 st. 1 ZP).

Zakonodavac je naglasio i to da se pri obavljanju policijskih poslova, policija pridržava utvrđenih i dostignutih standarda policijskog postupanja, uzimajući u obzir međunarodno opšte prihvaćene standarde postupanja, uključujući i one koji se odnose na: dužnost služenja građanima i zajednici; odgovaranje na potrebe i očekivanja građana; poštovanje zakonitosti i suzbijanje nezakonitosti; ostvarivanje ljudskih i manjinskih prava i sloboda; nediskriminaciju pri izvršavanju policijskih zadataka; pridržavanje profesionalnog ponašanja i integriteta (čl. 33 st. 2 ZP).

Nema dileme oko toga da i postupanje policijskih službenika u slučajevima nasilja u porodici podrazumeva uvažavanje opštih pravila obavljanja zakonom utvrđenih policijskih i drugih poslova predviđenih Zakonom o policiji, ali je ne sme biti ni u pogledu toga da postupanje policijskih službenika usmereno na otkrivanje i rasvetljavanje i dokazivanje nasilja u porodici prati niz specifičnosti. Ovo zbog opštih odlika navede kažnjive radnje, raznovrsne pojavnosti i posledica koje je prate, specifičnih pozicija i međusobnih odnosa njenih aktera, a potom i zakonom definisanih pravila izvođenja dokaza (npr. vežano za ispitivanje članova porodice u svojstvu svedoka i njegovom pravu da uskrati davanje iskaza). U navedenom kontekstu materijalni dokazi, kao nemi svedoci, izvedeni na kriminalistički i krivičnoprocesno relevantan način i u skladu sa mogućnostima koje pružaju savremena naučnotehnička dostignuća, neretko mogu imati odlučujući značaj u otkrivanju, rasvetljavanju i dokazivanju nasilja u porodici koje prate manje ili više vidljive posledice u vidu fizičkih tragova. Među metodama primerenim njihovom izazivanju i fiksiranju značajno mesto ima i fotografisanje kao metod opšteg tipa, a neretko i u onim segmentima njegove primene kroz sačinjavanje fotografija uz korišćenje osobnosti pojedinih delova spektra elektromagnetnih talasa poput vidljivih, rendgenskih, ultravioletnih i infracrvenih svetlosnih zraka.

2. ODREDNICE MEĐUNARODNIH I NACIONALNIH PRAVNIH AKATA I STRATEŠKIH DOKUMENATA OD ZNAČAJA ZA SUPROTSTAVLJANJE NASILJU U PORODICI

Razumevanje potrebe definisanja i stalne izgradnje normativnog okvira i različitih aspekata postupanja usmerenog ka suprotstavljanju raznovrsnim oblicima manifestovanja partnerskog i nasilja u porodici prepoznato je i istaknuto u brojnim međunarodnim i nacionalnim pravnim i političkim instrumentima koji, pored ostalog, ukazuju na značaj razumevanja ravnopravnosti među ljudima, na

potrebu i mehanizme podsticanja njenog oživotvorenja, razvijanja, zaštite i unapređenja u različitim sferama života pojedinaca. Početak pravnog regulisanja ljudskih prava vezuje se za usvajanje Univerzalne deklaracije UN o ljudskim pravima (1948), koja uz brojne druge odredbe, u Preambuli sadrži i one od značaja za razumevanje rodne ravnopravnosti, ali i one koje ukazuju na još uvek prisutno rodno zasnovano nasilje, nasilje u porodici i nasilje u partnerskim odnosima.

Uvažavanje preporuka i rešenja prisutnih u međunarodnim pravnim dokumentima posvećenih pitanjima koja su, u većoj ili manjoj meri, od značaja za suprotstavljanje nasilju u porodici i u partnerskim odnosima prepoznatljivoje i u brojnim rešenjima prihvaćenim u zakonskim i podzakonskim aktima donetim od strane nadležnih organa Republike Srbije, a izričito je naglašena u Nacionalnoj strategiji za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima. U ovom strateškom dokumentu Vlade Republike Srbije kao posebno značajni, uz već navedenu Univerzalnu deklaraciju Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima, izdvojeni su i brojni drugi međunarodni pravni i politički instrumenti Ujedinjenih nacija, Komiteta ministara Saveta Evrope i Parlamentarne skupštine Saveta Evrope. Ovo uz naglašavanje da se u ovim dokumentima nasilje u porodici i partnerskim odnosima vrlo često vezuje za diskriminaciju po osnovu pola i rodno zasnovano nasilje.

Ovome u prilog govori i činjenica da se, iako Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (1979) ne pominje izričito nasilje u porodici, u komentaru njenih odredbi (čl. 16 i čl. 5) navodi da je nasilje u porodici jedan od najpodmuklijih oblika nasilja nad ženama (Opšte preporuke br. 19 Komiteta za eliminisanje svih oblika diskriminacije žena – Definisane na jedanaestom zasedanju Komiteta 1992. god.). U okviru istog dokumenta ističe se da nasilje zasnovano na razlici polova, uključuje dela koja nanose fizički, mentalni ili seksualni bol ili patnju, pretnje takvim delima, prinudu i druge vidove ograničavanja (Slično i u Deklaraciji Ujedinjenih nacija o eliminisanju nasilja nad ženama (usvojena je na Opštoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. 12. 1993. god), Pekinškoj deklaraciji Platformi za akciju (usvojena na Četvrtoj svetskoj konferenciji o ženama, 15. 9. 1995. god.)), a države ugovornice se pozivaju da preduzmu sve odgovarajuće mere kako bi suzbile nasilje nad ženama od strane bilo koje osobe, organizacije ili preduzeća. Naglašava se i to da države mogu da budu odgovorne za dela pojedinaca, ukoliko ne deluju s dužnom revnošću da bi sprečile kršenje prava ili da bi istražile i kaznile počiniocima nasilnih dela, ili da bi obezbedile nadoknadu. U svetlu navedenih i drugih komentara, Komitet za eliminaciju diskriminacije žena formulisao je brojne preporuke, a među njima i one opšteg karaktera u kojima se naglašava da države potpisnice treba da: podstiču objavljivanje statističkih izveštaja i rezultata istraživanja o razmerama, uzrocima i posledicama nasilja, ali i onih o delotvornosti mera za sprečavanje nasilja.

U članu 1 Deklaracije Ujedinjenih nacija o eliminisanju nasilja nad ženama, nasilje prema ženama se definiše kao svaki akt rodno zasnovanog

nasilja koje rezultira ili može da ima za rezultat: fizičku, seksualnu ili psihičku štetu ili patnje žena, uključujući pretnje takvim aktima, ograničenje ili proizvoljno lišavanje slobode, bez obzira da li proizlazi iz javnog ili privatnog života. Iako nije ograničeno samo na njih, ovo nasilje obuhvata i fizičko, seksualno i psihološko nasilje koje se javlja u porodici (čl. 2) (U članu 4 se ističe da države treba da preduzmu odgovarajuće mere radi sprečavanja nasilja nad ženama, kao i radi vođenja istrage povodom ovih dela i kažnjavanja izvršilaca. U istom članu ukazano je i na brojne okolnosti, faktore i aktivnosti od značaja za unapređenje efikasnosti suprotstavljanja nasilja nad ženama, uključujući i preduzimanje mera čiji je cilj obezbeđivanje da službena lica za primenu prinude i javni službenici odgovorni za primenu politike prevencije, istrage i kažnjavanja nasilja prema ženama, budu adekvatno obučeni i senzibilisani u pogledu potreba žena.).

U Konvenciji Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (2011), nasilje u porodici se označava kao svako delo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dolazi u okviru porodice ili domaćinstva odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li počinilac deli ili je delio isto boravište sa žrtvom.

Zakonodavac je u Republici Srbiji pitanja vezana za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici i normirao u više zakonskih akata. Obzirom na predmet i cilj istraživanja pažnju ćemo posvetiti odredbama sadržani u Krivičnom zakoniku, Porodičnom zakonu, Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici i Zakoniku o krivičnom postupku. U krivičnom zakoniku nasilje u porodici zakonodavac je svrstao u grupu krivičnih dela protiv braka i porodice i u članu 194 predvideo odgovornost za onoga ko primenom nasilja, pretnjom da će napasti na život ili telo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice. Zakonodavac je predvideo nekoliko težih oblika navedenog krivičnog dela i kao kvalifikatorne okolnosti predvideo to što je: pri izvršenju dela korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši, učinjeno prema maloletnom licu, usled izvršenja dela nastupila teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja, odnosno smrt člana porodice.

Porodični zakon u članu 197 nasilje u porodici definiše kao ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice. Uz to, zakonodavac je naglasio da se nasiljem u porodici naročito smatra: nanošenje ili pokušaj nanošenja telesne povrede; izazivanje straha pretnjom ubistva ili nanošenja telesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu; prisiljavanje na seksualni odnos; navođenje na seksualni odnos ili seksualni odnos sa licem koje nije navršilo 14. godinu života ili nemoćnim licem; ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja sa trećim licima; vređanje, kao i svako drugo drsko, bezobzirno i zlonamerno ponašanje.

Po mnogo čemu lex specialis, Zakon o sprečavanju nasilja u porodici,

definiše kao akt fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja učinioca prema licu sa kojim se učinilac nalazi u sadašnjem ili ranijem bračnom ili vanbračnom ili partnerskom odnosu ili prema licu sa kojim je krvni srodnik u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do drugog stepena ili sa kojim je srodnik po tazbini do drugog stepena ili kome je usvojitelj, usvojenik, hranjenik ili hranitelj ili prema drugom licu sa kojim živi ili je živio u zajedničkom domaćinstvu.

Obzirom na činjenicu da se u Krivičnom zakoniku definiše da se članovima porodice smatraju: supružnici, njihova deca, preci supružnika u pravoj liniji krvnog srodstva, vanbračni partneri i njihova deca, usvojilac i usvojenik, hranilac i hranjenik, braća i sestre, njihovi supružnici i deca, bivši supružnici i njihova deca i roditelji bivših supružnika, ako žive u zajedničkom domaćinstvu, kao i lica koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu (čl 112, t. 28), a u porodičnom zakonu: supružnici ili bivši supružnici; deca, roditelji i ostali krvni srodnici, te lica u tazbinskom ili adoptivnom srodstvu, odnosno lica koja vezuje hraniteljstvo; lica koja žive ili su živela u istom porodičnom domaćinstvu; vanbračni partneri ili bivši vanbračni partneri; lica koja su međusobno bila ili su još uvek u emotivnoj ili seksualnoj vezi, odnosno koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu, nije teško uočiti da se u navedenim propisima zaštita od nasilja u porodici ne pruža uvek istim osobama. Potvrda ovome su i odredbe Zakona o sprečavanju nasilja u porodici koji, uz rečeno, sadrži i odrednice koje su pravno tehnički vrlo nezgrapne, a jezički i logički neodržive (npr. „prema licu sa kojim se učinilac nalazi u sadašnjem ili ranijem bračnom ili vanbračnom ili partnerskom odnosu”).

Gledano kroz prizmu krivično procesnog zakonodavstva, među žrtvama nasilja u porodici mogu se naći i one osobe koje su Zakonikom o krivičnom postupku svrstane u kategoriju tzv. „privilegovanih svedoka“, tj. u kategoriju lica koja su oslobođena dužnosti svedočenja i koja ovo svoje pravo mogu iskoristiti i uskratiti svedočenje u bilo kojoj fazi postupka (Od dužnosti svedočenja oslobođeno je: 1) lice sa kojim okrivljeni živi u braku, vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života; 2) srodnik okrivljenog po krvi u pravojliniji, u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, kao i srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno; 3) usvojenik i usvojitelj okrivljenog. Maloletno lice koje, s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost, nije sposobno da shvati značaj prava da je oslobođeno od dužnosti svedočenja, ne može se ispitati kao svedok, osim ako to sam okrivljeni zahteva (čl. 94 st. 1 tač. 1, 2, 3 i 4 ZKP).). Obzirom na rečeno i činjenicu, da se žrtve nasilja neretko pozivaju na pravo da ne svedoče, javni tužioci i sudije koji postupaju u ovim, po prirodi stvari, veoma delikatnim predmetima, gotovo neminovno imaju i dodatne teškoće. Složeno dokazivanje izvršenog nasilja u porodici ovim postaje još složenije i teže, a neretko se postavlja i pitanje stvarnih mogućnosti i domašaja postupanja javnog tužioca u slučaju pasivnog ponašanja žrtve koja je pozvana da svedoči, a koja pravo da to ne čini koristi na samom

početku ili nakon već datog iskaza (Borović, et.al., 2014:275). I ovim povodom može se primetiti izvesna nedoslednost zakonodavca koji je određujući ko se smatra članom porodice obuhvatio širi krug osoba od onih koje je u ZKP oslobodio dužnosti svedočenja. Posledično, pojedini članovi porodice koji su pozvani da svedoče povodom konkretnog nasilja u porodici će (supružnici, njihova deca, preci supružnika u pravoj liniji krvnog srodstva, vanbračni partneri i njihova deca, usvojlac i usvojenik, braća i sestre i njihova deca), a pojedini neće biti oslobođeni dužnosti svedočenja (hranilac i hranjenik, supružnici braće i sestara, bivši supružnici i njihova deca i roditelji bivših supružnika, ako žive u zajedničkom domaćinstvu, kao i lica koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu).

Kada se u fokus razmatranja postave pitanja načina saznanja za nasilje u porodici, a potom i za njegovo dokazivanje, na umu treba imati činjenicu da je nasilje u porodici ozbiljan delikt koji ima uticaj na zajednicu na svim nivoima i zahteva efikasne odgovore državnih organa, kao i to da nasilnici moraju da odgovaraju za svojep ostupke. Saglasno rečenom ključni zadaci policije u slučajevima nasilja u porodici su i: ohrabrivanje građana, uključujući i žrtve, da prijave slučajevne nasilja u porodici, obezbeđenje rane intervencije i prekid ciklusa nasilja u porodici kroz obavezno i maksimalno profesionalno postupanje, a time i povećanje efikasnosti u otkrivanju i dokazivanju slučajeva nasilja u porodici i krivičnom progonu nasilnika (I Opšti protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima(usvojen na sednici Vlade Srbije održanoj 24. 11. 2011. god.) predviđa da su osiguranje bezbednosti i zaštita prava žrtve, kao i zaustavljanje nasilja prevashodno zadaci policije i javnog tužilaštva.).

Obzirom na navedene i brojne druge osobenosti nasilja u porodici, odredbe važećih zakona iz oblasti krivičnog prava, na ograničene mogućnosti obezbeđenja i izvođenja ličnih dokaza saslušanjem svedoka (žrtava nasiljai drugih članova porodice), njihovoj subjektivnosti i promenljivosti iskaza, jasno je da državni organi, a pre svega policija znatno veću pažnju moraju posvetiti obezbeđenju materijalnih dokaza o izvršenom nasilju. Nema sumnje da će i ovi biti prihvatljivi i uverljivi samo ako su na stručan način pronađeni, fiksirani, obrađeni i sačuvani. Podrazumeva se da je prilikom obrade i prikupljanjadokaznog materijala ispoštovan forenzički lanac kretanja dokaza (chain of evidence) kako se ti dokazi ne bi dovodili u pitanje, tj. da ne bi bili osporavani u smislu eventualnog podmetanja, a da zapravo ne potiču sa konkretnog mesta događaja (Milošević, et. al.,2009). Primena fotografskog metoda je i u ovom kontekstu neizbežna i nezamenjiva. Praksa je pokazala da se, u sklopu mera usmerenih na njihovo fiksiranje i formiranje adekvatnog dokaznog materijala, fotografski metod najčešće primenjuje u svom klasičnom obliku (upotrebom svetla iz oblasti spektra elektromagnetnih talasa vidljivog ljudskim okom, tj. od 400 do 700nm), a znatno ređe kroz primenu infracrvene (od 700 do 1350nm) i ultravioletne fotografije

(od 200 do 320nm kratki UV talasi i od 320 do 400nm dugi UV talasi) (Gestring, 2007:2). Kada je u pitanju oblast rendgenskog zračenja (od 0,01 do 0,1nm tvrdi rendgenski zraci i od 0,1 do 10nm meki rendgenski zraci), ono se primenjuje u slučajevima kada treba dokumentovati nanošenje teških telesnih povreda npr. kada je došlo do loma kostiju žrtve, istežanja ligamenata i sl.

3. FOTOGRAFISANJE KAO METOD FIKSIRANJA TRAGOVA NASILJA U PORODICI I OBEZBEĐENJA DOKAZA O NJEGOVOM IZVRŠENJU

Radi što kvalitetnijeg postupanja na mestu događaja, radnici operativne kriminalističke forenzike treba da budu profesionalno osposobljeni za rad ali i da budu svesni svih bezbednosnih i zdravstvenih rizika postupanja na terenu, teda nose zaštitnu opremu za jednokratnu upotrebu. Nošenje zaštitne opreme ima za svrhu i očuvanje dokaza, zaštitu od kontaminacije sopstvenim genetskim materijalom, tragovima đona obuće kao i tragovima sa drugih mesta događaja. Neretko se dešava da tehničari prilikom fiksiranja dokaznog materijala budu u kontaktu sa žrtvom koja je zaražena nekim virusom tipa HIV, hepatitis i dr. ili boluje od nekih drugih bolesti, stoga je potrebno da se zaštite nošenjem rukavica, kombinezona, navlake za kosu, nazuvica, maske za lice sa filterom kao i izbegavanje direktnog kontakta. U obezbeđenju dokaznog materijala veoma veliki značaj ima kvalitetno obezbeđenje mesta događaja i onemogućavanje pristupa neovlašćenim licima. Radnik operativne kriminalističke-forenzike (kriminalistički tehničar, forenzičar za uviđaje izlazi na mesto događaja u svojstvu stručnog lica radi fiksiranja zatečenog stanja, obrade pronađenih tragova, izrade skica i drugih dokumenata, shodno Zakoniku o krivičnom postupku.

Simultana primena većeg broja metoda fiksiranja zatečenog stanja na mestu događaja je nužnost, jer je pojedinačnom primenom pojedinih dokumentacionih tehnika nemoguće potpuno i adekvatno fiksirati utvrđeno stanje. Tako npr. snimanje u tehnici statične fotografije, treba izvršiti nezavisno od toga dali se u konkretnom slučaju planira ili već realizuje video snimanje. Ovo stoga što, iako video snimak ima niz prednosti u odnosu na fotografiju za dokazivanje pojedinih činjenica (npr. pozicije i veličine povreda) od značaja može biti samo kvalitetno snimljena razmerna fotografija. Veoma je važno da se tok, postupak i ciljevi fotografisanja opišu I u službenim beleškama (šta je, kojom tehnikom, kojim redosledom, pri kojim svetlosnim parametrima I u kojim uslovima fotografisano). Mernografički metod, kao dopuna Zapisnika o uviđaju, takođe, može da koristi u predstavljanju pozicije pojedinih prostorija u kojima se nasilje odvijalo, ali I mesta na kojima su pronađeni tragovi relevantni za rasvetljavanje događaja, za predstavljanje pozicije tragova na telu žrtve isl. Uz to, dokumentacija mora biti sačinjena uz poštovanje načela usaglašenosti, objektivnosti i sveobuhvatnosti, a posebnu pogodnost u oživotvorenju pomenutih načela pruža mogućnost primene

kompjuterske tehnologije u procesu fiksiranja situacije mesta događaja i izrade multimedijalne dokumentacije. Tehničko načelo sveobuhvatnosti podrazumeva da treba obavezno fiksirati sve što se nalazi na mestu događaja sa posebnim akcentom na pronalaženje i fiksiranje relevantnih tragova za rasvetljavanje događaja, načelo objektivnosti podrazumeva da zatečeno stanje na mestu događaja treba fiksirati bez unošenja subjektivnih elemenata dok načelo usaglašenosti podrazumeva terminološku usaglašenost i usaglašenost u celini tj. da u svim elementima uviđajne dokumentacije treba koristiti jedinstven način obeležavanja, iste termine i sl.) Činjenični opis mora biti obuhvatan, temeljan, neutralan i objektivan, precizan, koncizan, jasan i dobro organizovan. Sveobuhvatnosti i jednoobraznosti dokumentacije, a time i njenom kvalitetu u mnogome mogu doprineti standardizovani obrasci (formulari) posebno pripremljeni i prilagođeni specifičnim obeležjima manifestacije nasilja u porodici. Uvođenjem elektronske knjige događaja, multimedijaska uviđajna dokumentacija praktično počinje da se primenjuje u Republici Srbiji.

Zatečeno stanje na mestu događaja se fiksira korišćenjem reči – verbalni metod (podrazumeva izradu zapisnika o uviđaju, pisanje izveštaja o forenzičkom pregledu mesta događaja, službenih beleški i dr.); korišćenjem foto-aparata ili kamere – fotografisanje i video-snimanje (podrazumeva se izrada foto-dokumentacije, video-snimaka); merenjem dimenzija i koordinata položaja tragova i unošenje izmerenih veličina u skicu na mestu događaja, na osnovu koje se u službenim prostorijama crta situacioni plan – crtež u razmeri na osnovu podataka sa skice sa kotiranim najvažnijim merama i pratećom legendom – mer-nografički metod i izuzimanjem tragova sa mesta događaja, mularanjem tragova na licu mesta. Dokument od posebnog značaja za sud je Zapisnik o uviđaju, dok su svi ostali elementi uviđajne dokumentacije (izveštaj o kriminalističko-tehničkom (forenzičkom) pregledu mesta događaja, fotodokumentacija i video snimci, skica mesta događaja, situacioni plan mesta događaja i dr.) predstavljaju prilog zapisniku. Svaki element uviđajne dokumentacije je specifičan i ima određene prednosti i nedostatke u odnosu na drugi element, ali se svi elementi međusobno dopunjuju. Snimanje mesta događaja foto-aparatom ili video kamerom i izrada skice i situacionog plana jesu tehnički metodi koji se primenjuju pri obradi mesta događaja.

Fotografija je process pri kome se na emulziji osetljivoj na svetlost (u slučaju klasične foto-grafije) ili na odgovarajući medij – čip, memorijsku karticu (u slučaju digitalne fotografije kada se optička slika prevodi u digitalni zapis) – projektuje optička slika objekta koji se fotografise, bilo da je on trodimenzionalan bilo u ravni, bilo da miruje bilo da se kreće. Proces fotografisanja sastoji se od izbora objekta snimanja, stajne tačke, kao i formiranja optičke slike na emulziji filma (klasična fotografija) odnosno na nosaču digitalnih informacija. Digitalna slika se učitava, pregleda, obrađuje, ugrađuje u dokumenta, štampa, arhivira i distribuira pomoću informacione tehnike i tehnologije (personalni računar,

šampač, skener). Digitalna fotografija se može štampati na kolor-mašini kao klasična fotografija ili na šampaču.

Na kvalitet fotografije utiču mnogi činioci: objekat snimanja (makro i mikro lokacija mesta događaja, međusobni položaj predmeta i tragova na mestu događaja, detalji tragova i predmeta idr.); svetlost – osvetljenje objekta (prirodno, veštačko, vidljivo – u oblasti vidljivog dela spektra, nevidljivo – u oblasti nevidljivog dela spektra elektromagnetnog zračenja, zavisno od toga kako pada na objekat snimanja – koso, upadno, prodorno, kružno); foto-aparati, pribor uz foto-aparat; fotografski materijal, pribor i oprema za obradu materijala; stručno lice koje fotografiše (koliko poznaje osnove fotografije i fotografske tehnike, izbor i obradu fotografskog materijala, metode koje se primenjuju u fotografskoj obradi, kao i cilj i zadatak svakog pojedinačnog snimka i svih snimaka koji čine foto-dokumentaciju).

S obzirom na pravni osnov, na cilj fotografisanja i specifičnost fotografija, uviđajna fotografija se bitno razlikuje od opšte fotografije. Uzimajući u obzir činjenicu da se prilikom fotografisanja ne izdvaja bitno od nebitnog i beleži sve što je optički vidljivo, neophodno je izvršiti označavanje i markiranje u postupku fotografisanja i formiranja foto-dokumentacije uviđaja krivičnog dela. Pri dolasku na mesto događaja, radnik operativne kriminalističke forenzike, odmah nakon upoznavanja sa događajem, pristupa fotografisanju šireg i bližeg izgleda mesta događaja. U toku detaljnog pregleda mesta događaja i pronalaska tragova vrši se njihovo označavanje (brojno ili slovno) i markiranje (krugovima, strelicama, kredama, trakama za obeležavanje itd.). Nakon označavanja i markiranja ponovo se pristupa fotografisanju bližeg izgleda lica mesta sa markiranim i označenim tragovima i predmetima i nastavlja se fotografisanje međusobnog položaja i odnosa tragova i predmeta (zatečeno stanje). Posebno se fotografišu položaj i izgled žrtve (povrede i tragovi na njoj). Izgled zatečenih tragova i predmeta (zajedno sa označenim brojem) fotografišu se detaljnom fotografijom sa obaveznom upotrebom razmernika, radi mogućnosti direktnog očitavanja dimenzija traga sa fotografije, pojedinačno ili u grupi iz neposredne blizine, pod pravim uglom i u krupnom planu.

Nakon statičkog dela uviđaja (bez pomeranja), ucrtavanja i uzimanja potrebnih mera za skicu i situacioni plan i potrebnih podataka za zapisnik o uviđaju i izveštaj o forenzičkom pregledu mesta događaja pristupa se fotografisanju u dinamičkoj fazi uviđaja (posle pomeranja). Žrtva sa fotografiše posle pomeranja (sa druge strane posle otkrivanja), sa povredama i tragovima, zatim se fotografiše mesto na kome je ležala, vozilo posle pomeranja i tragovi ispod vozila, kao i tragovi koji su pronađeni naknadno, posle uklanjanja određenih predmeta. Ukoliko izuzeti tragovi sa mesta događaja nisu dobro obrađeni na mestu događaja zbog tehničkih nemogućnosti i loših svetlosnih uslova, obrađuju se u laboratoriji pri čemu se koriste reproređaj, koso svetlo, filteri, mikroskop i drugo.

U današnje vreme kada su nauka i tehnika dostigle zavidan nivo u odnosu

na početke primene fotografije, digitalna fotografija je u potpunosti potisnula analognu fotografiju. U tom smislu primenom digitalne fotografije realizuju se različiti formati fotografija, kao što su: TIFF (Tagged Image File Format), GIF (Graphic Interchange Format), BMP (Bitmaps) koji imaju veći stepen kompresije odn. rezoluciju (broj piksela po jedinici površine) u poredjenju sa formatom JPEG (Joint Photographic Experts Group) koji ima promenljiv stepen kompresije i posledično manji broj informacija u odnosu na fotografije veće rezolucije (Gestring, 2007:31). Fotografije se mogu kasnije, ukoliko se za tim ukaže potreba, biti dodatno analizirane kroz proces veštačenja. Zato je pogodno uvek sačuvati originalnu fotografiju u formatu koji sadrži najviše piksela, ali i sačuvati izmenjene fotografije (pritom se misli isključivo na dozvoljene izmene u nekom od programa za obradu slike kao npr. Photoshop kojima bi se poboljšao kvalitet fotografije, s obzirom da nije dozvoljena obrada slike kojom bi se izmenio sam sadržaj fotografije).

3. 1. Specifičnosti primene fotografije u dokazivanju nasilja u porodici

Dokumentovanje fotografijom je veoma važno i moćno sredstvo u istraživanju nasilja u porodici. Posmatrano sa aspekta uspešnosti, mogu se izdvojiti neke tehnike fotografija u slučajevima nasilja u porodici: kolor fotografija, fotografija iz alternativnog svetlosnog izvora (svetlosni izvor uskog opsega), reflektivna ultraljubičasta fotografija, infracrvena fotografija i rendgenska fotografija.

Ranije, kada je korišćena klasična fotografija, crno-beli film je davao bolje rezultate u dokumentovanju povreda u poređenju sa kolor fotografijom. Kod fotografija kojima se želi dokumentovati nasilje u porodici treba koristiti manja rastojanja za fokusiranje. Normalna f1.4 do f1.8 sočiva ili makrosočiva dovoljno su dobra za približavanje subjektu u cilju dobijanja detaljnih fotografija. Većina fotografa fotografiše nasilje u porodici na minimalnom rastojanju, kako bi se "popunio kadar".

Kod fotografija, od suštinskog značaja za dobijanje pravilnog kadra filma je kontrola osvetljenja. S obzirom da se fotografije za dokumentovanje nasilja u porodici obično izrađuju u zatvorenim prostorijama, intenzitet svetlosti je relativno slabijeg intenziteta od dnevne svetlosti. Svetlosni izvor je još jedna promenljiva kojoj je potrebno podešavanje u cilju dobijanja dovoljne količine svetlosti. S obzirom da se svetlosni talasi šire putujući od izvora, što je svetlosni izvor dalji od subjekta, to će manje svetlosti biti usmereno na njega. Veza između intenziteta svetlosti i rastojanja je takva da svetlost koja pada naobjekat fotografisanja je obrnuto proporcionalna kvadratu rastojanja. To za fotografa znači da intenzitet svetlosti koji pada na objekat fotografisanja može biti udvostručen smanjenjem rastojanja između izvora svetlosti i objekta za polovinu. Ukoliko je nastupila smrtna posledica kod nasilja u porodici, važno je fotografisati pronađene predmete

i tragove na način da se može povezati zatečeni položaj žrtve sa položajem predmeta i tragova (korišćeno oruđe, trag obuće, krvi i dr.). U tom slučaju će se i napraviti fotografije opšteg izgleda leša odozgo i pod pravim uglom. Zbog izražene perspektivne deformacije opšti izgled leša ne treba snimati iz pravca glave i nogu, kao ni upotrebom široko ugaonog objektiva. Leš se fotografiše u stanju i položaju u kome je pronađen (potrbuške, na leđima, položen na bok, položaj ruku, nogu, stanje odeće, obuće, ustrelne i prostrelne rane, tragovi krvi dr.) sa posebnim naglaskom na fotografije sa lokacijama povreda i položaj predmeta i tragova na mestu događaja. Specifične povrede nanete oruđem na osnovu kojih bi se eventualno moglo utvrditi o kakvoj vrsti oruđa je reč treba fotografisati sa upotrebom razmernika i sa položajem ose objektiva pod pravim uglom u odnosu na ravan povrede. U slučaju poznatog identiteta žrtve dovoljno je fotografisati samo u anfas pozi, dok u slučaju da je u pitanju leš nepoznatog identiteta primenjuje se tropozna fotografija (desni profil, anfas i levi poluprofil). Nakon fotografisanja u statičkoj fazi (bez pomeranja), leš se fotografiše i nakon pomeranja. Ukoliko je reč o vešanju ili samovešanju, preporučuje se korišćenje širokougaonog objektiva i to sa četiri stajne tačke. Takođe, potrebno je fotografisati i odnos nogu i podloge, kao i odnos vrata i grede. Pre skidanja leša fotografiše se detalj omče oko vrata, kao i detalj spoja užeta i grede i detalj koji ukazuje na način vezivanja –čvor sa posebnim akcentom na položaj vlakana užeta koji mogu ukazati na činjenicu da li je u pitanju fingirano samoubistvo ili ne. Kod fingiranih vešanja izvršilac žrtvu onesvesti ili ubije a zatim podiže pomoću užeta prebačenog preko grede i vezuje na način da izgleda kao da je žrtva izvršila samoubistvo. Nakon skidanja leša sa grede potrebno je fotografisati omču kao i tragove vešanja na vratu, krvne podlive (tzv. strangulaciona brazda) razmernom fotografijom.

Refleksivna ultraljubičasta fotografija snima refleksiju i apsorpciju dugih svetlosnih UV talasa sa subjekta. (Cochran, 2018). Naime, dugi UV svetlosni talasi prodiru duboko u kožu i tako daju vidljivo svetlo. Stavljajući specijalno dizajnirani film preko sočiva kamere, onaj koji će prikazati samo specifične talasne dužine UV svetlosti, mi možemo izložiti film samo ovoj svetlosti. Kad UV svetlo prodre duboko u kožu, film će pokupiti slike modrica i udarenih mesta, koje su bile apsorbovane previše duboko u kožu da bi se mogle videti korišćenjem vidljive svetlosti. Ovakve fotografije mogu biti načinjene najranije nakon što znaci modrice ili udarca više nisu vidljivi, a najkasnije nakon pet meseci od povrede. Ova tehnika nemože se koristiti za dokumentovanje još uvek vidljivih modrica.

Kameru treba fokusirati, žrtvi treba nagovestiti da će se fotografisati serije od 3-4 fotografije i da žrtva mora svoje pokrete svesti na minimum tokom fotografisanja. Postavlja se lenjir ili drugo sredstvo za merenje, na povredene oblasti, vodeći računa da se time ne zakloni povreda. Radi postizanja optimalnih rezultata, može se držati blic ili izvor svetlosti u različitom odnosu prema povredi i ponovo fotografisati, korišćenjem istog f-stop. Važno je da blic bude usmeren u

pravcu povrede.

Fotografije napravljene korišćenjem ultraljubičaste fotografije izgledaju kao obične crno-bele fotografije. Korišćenje ultraljubičaste fotografije može unaprediti istraživanje krivičnog dela nasilja u porodici, ukazujući na istoriju povrede, ili čak na specifične obrise oruđa korišćenog za nanošenje povrede. U cilju uspešnog fotografisanja, uvek treba napraviti nekoliko probnih snimaka pre nego što se počne sa fotografisanjem žrtve.

Nakon nasilja, povreda žrtve mogu se fotografisati u oblasti vidljive svetlosti u period od dva do pet dana. Vidljiva svetlost prodire dublje u kožu od ultraljubičaste svetlosti i omogućava dokumentovanje većine modrica. Korišćenje specijalnih izvora svetlosti različitih talasnih dužina i specijalnih filtera može da poboljša vizualizaciju povreda povećanjem intenziteta plave boje i poboljšanjem kontrasta između uobičajenih tonova boje kože.

Savremeni digitalni fotoaparati odlikuju se automatizovanim radom i izborom parametara. Poseduju mogućnost promene ISO osetljivosti (analogne osetljivosti negativskog materijala kod klasične fotografije), mogućnost snimanja u veoma visokoj rezoluciji. Korišćenje digitalne fotografije u današnje vreme umnogome je olakšalo postupanje prilikom fotografisanja povreda žrtve u smislu lakše manipulacije sa snimcima kao i da mnogi fotoaparati imaju ugrađene opcije upotrebe IC svetla prilikom snimanja. Takođe, postoje specijalni optički uređaji koji koriste svetlosti različitih talasnih dužina tipa RUVIS, polylight, dactylight, kao i ICodn. termalne kamere koje se mogu koristiti za dokumentovanje povreda. Naravno, uvek postoji opcija korišćenja posebnih svetlosnih izvora i reflektovane svetlosti.

U slučajevima kada je došlo do nanošenja teških telesnih povreda koje su dublje u unutrašnjosti tela, naročito kada je u pitanju prelom, istegnuće, iščašenje i sl. onda je poželjno da se koristi rendgenska fotografija, odn. primena skenera (CT – Computer Tomography).

Osim fotografisanja od strane stručnih lica angažovanih prilikom vršenja uviđaja, fotografije mogu biti i sastavni deo dokumentacije registrovanog sudskog veštaka za oblast medicine. Zadaci kliničkog sudsko-medicinskog pregleda: 1. utvrđivanje i dokumentovanje telesnih povreda i njihovih posledica, skorašnjeg prekida trudnoće (pobačaja) i analnih penetracija, 2. obezbeđivanje materijala za traseološke analize (biološki tragovi), 3. obezbeđivanje materijala za toksikološke analize, 4. obezbeđivanje materijala za skrining krvnih i polno prenosivih infekcija, 5. utvrđivanje životnog doba žrtava (Savić, 2016:42).

4. ZAKLJUČAK

Krivično delo nasilja u porodici po mnogo čemu predstavlja specifičnu inkriminaciju koja zahteva poseban pristup u otkrivanju i dokazivanju. Radi uspešnog suprotstavljanja ovakvom ponašanju neophodno je usavršiti i uskladiti

postojeću zakonsku regulativu. Značajne napore treba uložiti u cilju obezbeđivanja skloništa i pravne pomoći žrtvi nasilja. Pored ostalog, ovo i radi stvaranja adekvatnijih uslova za njenu saradnju tokom krivičnog postupka. Neophodno je organizovati i posebne programe edukacije za sva lica koja rade na problematici nasilja u porodici i izgraditi dobru komunikacijsku mrežu između svih značajnih ustanova kojima je u nadležnosti preventivna ili represivna delatnost u slučajevima nasilja u porodici.

Najzad, u suzbijanju ove kompleksne socio-patološke pojave trebalo bi implementirati i inostrana iskustva, uključujući i ono kojim se predviđa poseban krug dopustivih dokaza u slučajevima krivičnog dela nasilja u porodici. Tu, svakako imamo u vidu i prihvatanje fotografije kao dokaza kojim se dokumentuje krivično delo nasilja u porodici, kao najboljeg pokazatelja rešenosti društva da se svim raspoloživim sredstvima suprotstavi ovoj pojavi.

Medju značajnijim pretpostavkama primene fotografskog metoda u dokumentovanju tragova nasilja u porodici, uz nužnu procenu rizika, primenu adekvatnih mera njihovog eliminisanja ili kontrole, i iniciranje i omogućavanje pružanja neophodne medicinske (U slučajevima fizičkog nasilja praćenog telesnim povređivanjem, odnosno seksualnog zlostavljanja medicinsko osoblje može da ima više zadataka, uključujući: davanje saveta u pogledu mera predostrožnosti i zaštite prisutnih lica od inficiranja zaraznim bolestima (HIV/AIDS, hepatitis), pružanje prve pomoći, tretman fizičkih povreda, pružanje primarne psihološke podrške žrtvama, pomoć u izboru adekvatnih metoda pronalaženja, prikupljanja i dokumenovanja dokaznog materijala.) i druge neodložne pomoći mogu se izdvojiti:

- uspostavljanje i održavanje emotivne kontrole i kontrole ponašanja prisutnih lica, izgradnja poverenja, argumentovanje nužnosti uvažavanja profesionalnih zahteva, uspostavljanje što je moguće kvalitetnije verbalne komunikacije i što je moguće potpunije i autentičnije dokumentovanje svih informacija dobijenih od prisutnih aktera događaja (žrtava, očevidaca, izvršioca).
- usmeravanje razgovora na okolnosti od značaja za utvrđivanje što je moguće većeg broja okolnosti relevantnih za postupanje na mestu događaja i utvrđivanje činjeničnog stanja (ovo i u pogledu postojanja manje vidljivih povreda, onih koje se nemogu lako uočiti jer se sakrivene odećom, nalaze na kosmatom delu glave žrtve ili nasilnika), a potom i na one od značaja za utvrđivanje eventualne istorije nasilja, mogućim dokazima o njemu i njegovim posledicama (ovo i u pogledu postojanja manje vidljivih povreda, odnosno onih koje se nemogu uočiti bez primene adekvatnih forenzičkih metoda i sredstava). Ukoliko se proceni da se krvni podlivi, obzirom na mehanizam povređivanja i lokaciju povreda, mogu pojaviti tek po protoku kraćeg, a ponekad nešto dužeg vremenskog perioda, a ponekad i par dana nakon povređivanja, žrtvu treba posavetovati da policiju i/ili nadležnu zdravstvenu instituciju kontaktira kada tragovi nanetih povreda postanu vidljivi, a time i podobne za fotografisanje.

- preciziranje vrste i lokacije povreda, njihovog broja, starosti i njihovo opisivanje (kao i preliminarno zaključivanje o intenzitetu sile koji je bio potreban da one nastanu), a uz saglasnost žrtava/nasilnika i fotografisanje;
- iniciranje telesnog pregleda oštećenih/žrtava koji će obaviti lekar specijalista sudske medicine (drugi lekar uz primenu procedura kliničkog sudsko medicinskog pregleda);

Osobnosti primene fotografskog metoda fiksiranja tragova u slučajevima nasilja u porodici mogu biti uslovljene i:

- nekooperativnošću žrtve - Ovome mogu doprineti i strah od nasilnika, psihičko stanje u koje može zapasti žrtva (preplavljenost osećanjem povređenosti, utučenosti, stida, manje vrednosti, sopstvene odgovornosti za događaj i sl.), ali i nepoverenje prouzrokovano neprofesionalnim ponašanjem policijskih službenika u nekim prethodnim situacijama, emotivna vezanost za nasilnika, ekonomska zavisnost od njega, strah za decu i njihovu budućnost, strah da njihova privatnost i dostojanstvo neće biti adekvatno zaštićeni od strane policijskih službenika, ali i u krivičnom postupku, da će se za njihovu "bruksi" saznati u sredini u kojoj žive/posredstvom medija, osećanje nezaštićenosti, nesigurnosti i straha da će svojom reakcijom usloviti nova nasilja, ali i nade da se nasilje neće ponoviti, da će se nasilnik promeniti i sl. - (odnosno nasilnika u slučaju kada je nasilje bilo obostrano, odnosno onda kada žrtva nasilniku nanela odbrambene povrede) koja nakon smirivanja situacije neretko izjavljuje da joj povrede nije naneo član porodice, nego je imala nezgodu, a sve to u nameri da "zaštiti" nasilnika... (Iako policijski službenik ne bi trebao da dovodi žrtvu u poziciju da ona odlučuje o tome hoće li nasilnik biti uhapšen ili ne, ona davanjem ili nedavanjem saglasnosti za fotografisanje može značajno da utiče na obezbeđenje dokaza itd. Od posebnog značaja je i njen odnos prema pravu da ne svedoči, a potom i stava pravosudnih organa o održivosti njenog pristanka na fotografisanje u slučaju da koristi pravo iz člana 94 ZKP).
- lokacijom povreda, a potom i normativnim osnovom i okvirom dokumentovanja fotografskim metodom (ovo uz nužno uvažavanje osobnosti normativnih rešenja u pogledu postupanja sa maloletnim licima u krivičnim stvarima). Policijska ovlašćenja prema maloletnom licu se primenjuju u prisustvu roditelja ili staratelja tog maloletnog lica odnosno u slučajevima kada oni nisu dostupni u prisustvu predstavnika organa starateljstva (izuzev u situacijama kada zbog posebnih okolnosti ili neodložnosti postupanja to nije moguće). Prisustvo predstavnika organa starateljstva u mesto roditelja treba obezbediti i u slučajevima kada bi prisustvo roditelja bilo štetno po maloletnika (uključuje slučajeve nasilja u porodici), ili bi u velikoj meri ugrozilo izvršenje policijskih poslova i zadataka.

5. LITERATURA

1. Borović A., Pavlica N., Žarković M., *Žrtve nasilja u porodici kao privilegovani svedoci, u: Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvene reakcije*, tom 2 zbornik radova, Kriminalističko-policijska akademija i fondacija „Hans Zajdel” Beograd, 2014.
2. Cochran, P., *Use of Reflective Ultraviolet Photography to Photo-Document Bruising to Children*, Internet: <http://www.crime-scene-investigator.net/uvchildphoto.html>. Pristupljeno 07.07.2018.
3. Gestring, B., *A forensic scientist’s guide to photography*, New York, 2007.
4. Ignjatović, Đ., Simeunović-Patić, B.: *Viktimologija*, Beograd, 2011.
5. Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, usvojena 18. decembra 1979. godine u Njujorku, Sl. list SFRJ - Međunarodni ugovori”, br. 11/81.
6. Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, doneta u Istanbulu 11. maja 2011. godine, Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori, broj 012/13.
7. Krivični zakonik, Sl. Glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 i 94/2016.
8. Milošević, M., Bjelovuk, I., Kesić, T. *Quality Management System in Forensic Laboratories. Nauka – bezbednost – policija. NBP Journal of Criminalistics and Law*, Vol. 14, br. 2, (2009), str. 1-10.
9. Nacionalna strategija za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima, Službeni glasnik RS, br. 27/2011.
10. Opšte preporuke br. 19 Komiteta za eliminisanje svih oblika diskriminacije žena, definisane na jedanaestom zasjedanju Komiteta 1992. god.
11. Porodični zakon, Sl. glasnik RS, br. 18/2005, 72/2011 - dr. zakon i 6/2015.
12. Savić, S., *Sudsko-medicinski pristup žrtvama trgovine ljudima, u: Preživeti nasilje – posledice po psihičko i fizičko zdravlje žrtava porodičnog nasilja i trgovine ljudima, u organizaciji Ministarstva zdravlja Republike Srbije, ASTRA-anti trafficking action i Doma omladine Beograda, Beograd: ASTRA-Akcija protiv trgovine ljudima, 2016, str.40-45.*
13. Univerzalna deklaracija UN o ljudskim pravima, Usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 10. Decembra 1948. godine u Parizu, (A/RES/217).
14. Zakon o policiji, Sl. glasnik RS, broj 6/16 i 24/2018.
15. Zakonik o krivičnom postupku, Sl. glasnik RS, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.
16. Zakon o prekršajima, Sl. glasnik RS, br. 65/2013, 13/2016 i 98/2016 - odluka US.
17. Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, Sl. glasnik RS, br. 94/2016.

PHOTOGRAPHY AS A SEGMENT OF CRIME PROCESSING OF EVIDENCES IN THE CASE OF DOMESTIC VIOLENCE

Abstract

The complexity of the phenomenon, the many specifics and problems that accompany domestic violence require as much as possible a more appropriate response. Among the other things, that response also implies taking such measures by state authorities that will make the perpetrator aware that violence is not tolerated and that he must be responsible for doing so. Unfortunately, the rules of proof that are the background to the development of criminal procedural legislation are often just only one new obstacle to achieving this goal. The practice shows that the right of the family member who has endured a violence and other possible witnesses among the persons who are exempt from the duty of testifying significantly impedes the implementation of the obligation of the competent public prosecutor's office to persecute the perpetrator through the procedure after the initiation of the criminal prosecution proving to enable the pronouncement of an adequate court decision. Other limitations related to the testimonies of the witness and the defendant require such an approach in cases of domestic violence that, through timely and adequate criminalistic forensic treatment, will enable the finding and fixing of material evidence of the done. In the process aimed at the realization of the stated goal, the measures and actions taken at the place of the violence carried out, including those aimed at the victim or the perpetrator, are of great importance. Viewed through this prism, as one of the methods of fixing and providing evidence, the photographic method is, in all its comparative advantages, unavoidable, and very often irreplaceable. In the following the authors will look at some of the key parameters to be respected when dealing with domestic violence cases, the existing obstacles for its more effective suppression, and then the possibilities of using the photographic method as one of the segments of the criminalistic forensic processing of a domestic violence.

Keywords: domestic violence, evidences, proof, the photographic method